

DŽENIFER IGAN

VREME JE SILEDŽIJA

Prevela s engleskog: Nađa Parandilović

KONTRAST
Beograd, 2023

„Pesnici tvrde da možemo, na tren, ponovo uhvatiti delić sebe kakvi smo nekada bili, kad god uđemo u kuću ili vrt gde smo živeli u mladosti. Ali to su opasna hodočašća, nakon kojih nas češće čeka razočaranje nego uspeh. U nama samima treba potražiti ta određena mesta koja istovremeno prožimaju više različitih godina.”

„Nepoznato u životima drugih ljudi naliči prirodi, koju svako novo naučno otkriće umanjuje, ali je ne ukida.”

– Marsel Prust

U potrazi za izgubljenim vremenom

A

1.

PRONAĐENE STVARI

Počelo je uobičajeno, u ženskom toaletu hotela Lasimo. Saša je pred ogledalom popravljala žutu senku, kad je na podu pokraj lavaboa spazila torbu, koja je nesumnjivo pripadala ženi čije se uriniranje prigušeno čulo kroz debela vrata WC-a. Ispod gornje ivice torbe, jedva vidljiv, nazirao se novčanik od bleдозелene kože. Iz te perspektive bilo joj je jasno da ju je izazvalo slepo poverenje žene koja je piškila. Živimo u gradu gde će ti neko ukrasti kosu s glave ako mu samo daš priliku, a ti ostaviš svoje stvari gde svi mogu da ih vide i očekuješ da će te čekati kad se vratiš? To je u njoj probudilo želju da nauči pameti ovu neopreznú ženu. Ali ta želja je samo zamaskirala dublji osećaj koji je oduvek imala: taj debeli, mekani novčanik što se sam nudi – činilo joj se da bi bilo tako glupo, tako šablonski, ostaviti ga tamo i ne iskoristiti priliku, ne prihvatiti izazov, ne skočiti grlom u jagode, ne odbaciti oprez, ne živeti opasno („Shvatam”, reče njen psihoterapeut Koz) i ne uzeti tu jebenu stvar.

– Mislite, ukrasti je.

Pokušavao je da je navede da upotrebi tu reč, koju je bilo teže izbeći u slučaju s novčanikom, nego s mnogim drugim stvarima što ih je maznula tokom protekle godine, kad je njeno stanje (kako je to Koz nazivao) počelo da se pogoršava: pet kompleta ključeva, četrnaest sunčanih naočari, prugast dečji šal, dvogled, rende za sir, džepni nožić, dvadeset osam sapuna i osamdeset pet hemijskih olovaka, od jeftinih plastičnih, kojima je potpisivala slipove za kreditne kartice, do tamnojubičastih nalivpera koja na netu koštaju dvesta šezdeset dolara, a koja je za vreme sastanka zdipila advokatu svog nekadašnjeg šefa. Više nije krala po prodavnicama – njihova hladna, nepokretna roba nije je dovodila u iskušenje. Krala je samo od ljudi.

– Dobro – reče ona – Ukrasti je.

Koz i ona su taj njen osećaj nazvali 'ličnim izazovom', kao da je čin uzimanja novčanika bio način da Saša pokaže da je tvrd orah, da je individualka. Sada je trebalo napraviti zaokret u njenoj glavi tako da izazov ne bude uzeti novčanik, nego ostaviti ga. To bi bilo izlečenje, premda Koz nije koristio reči poput 'izlečenja'. Nosio je blesave džempere i dopuštao joj da ga zove Koz, ali bio je onako starinski nedokučiv, do te mere da nije bila sigurna da li je gej ili hetero, da li je napisao čuvene knjige ili je (kako je katkad sumnjala) jedan od onih odbeglih zatvorenika koji se pretvaraju da su hirurzi, pa zaborave hirurške instrumente ljudima u glavi. Naravno, na ta pitanja je za manje od minut mogla da dobije odgovore na **guglu**, ali bila su to korisna pitanja (rekao je Koz) i zasad je odolevala napasti.

Kauč na kome je ležala u njegovoj ordinaciji bio je presvučen plavom kožom i bio je vrlo mekan. Kozu se sviđao, rekao joj je, jer im je oboma s leđa skinuo teret gledanja u oči. „Ne volite gledanje u oči?“, upitala ga je. Činilo joj se neobičnim da terapeut prizna tako nešto.

– Umara me – odgovorio joj je – Ovako oboje možemo da gledamo gde god želimo.

– Gde ćete vi gledati?

– Vidite moje opcije – nasmešio se.

– Kuda obično gledate... dok ljudi leže na kauču?

– Po prostoriji – rekao je Koz – U tavanicu. U prazno.

– Da li nekad zaspite?

– Ne.

Saša je obično gledala kroz prozor koji je gledao na ulicu, a koji je večeras dok je nastavljala priču bio namreškan kišom. Krajičkom oka je spazila novčanik, mekan poput prezrele breskve. Ubrala ga je iz ženine torbe i ubacila u sopstvenu, zatvorivši je i pre nego što je prestao zvuk mokrenja. Brzo je otvorila vrata WC-a i odlebdela kroz predvorje do bara. Vlasnica novčanika i ona se uopšte nisu videle.

Pre novčanika Saša je bila u raljama grozne večeri: izašla je s nekim bezveznjakovićem (još jednim u nizu), izgubljenim u mislima

iza sopstvenih šiški, kroz koje bi povremeno bacao pogled na utamnicu Džetsa na TV-u, a koja ga je, činilo se, zanimala više od nje-ne, možda malo prenaduvane priče o bivšem šefu Beniju Salazaru, poznatom po osnivanju diskografske kuće *Sow's Ear*, koji je (slučajno je znala) u svoju kafu sipao zlato u listićima – kao afrodisijak, nagađala je – a pazuh špricao pesticidom.

Međutim, nakon novčanika prizor je brideo vedrim mogućnostima.

Saša je osećala da je konobari odmeravaju dok se postrance provlačila nazad prema stolu držeći torbicu s tajnim teretom. Sela je, otpila gutljaj koktela *Melon mednes martini* i nakrivila glavu prema Aleksu. Nasmejala se svojim **da-ne** osmehom. „Hej”, rekla je.

Osmeh **da-ne** bio je neverovatno efikasan. „Srećna si”, rekao je Aleks.

– Uvek sam srećna – odgovorila je Saša – Samo ponekad za boravim.

Dok je bila u WC-u, Aleks je platio račun – očigledan dokaz da je bio na ivici toga da stavi tačku na njihov izlazak. Sad se zagledao u nju. „Hoćeš da odemo negde drugde?”

Ustali su. Aleks je nosio crne somotske pantalone i belu košulju.

Radio je kao pravnik. U mejlu koji joj je poslao bio je maštovit, gotovo šašav, ali uživo je ostavljao utisak nekoga ko istovremeno pati od dosade i teskobe. Videlo se da je u dobroj formi, ne od odlazaka u teretanu, nego zato što je dovoljno mlad da mu telo još uvek nosi tragove sportova kojima se bavio u srednjoj školi i na faksu. Saša, kojoj je bilo trideset pet godina, već je ostavila za sobom taj momenat. Svejedno, ni Koz nije znao koliko tačno ima godina. Većinom su je smeštali u kasne dvadesete, a samo je jedanput neko procenio da ima trideset i jednu. Svakodnevno je vežbala i izbegavala sunce. Na svim profilima na netu pisalo je da ima dvadeset osam godina.

Idući za Aleksom iz bara, nije mogla da odoli pa je otvorila zatvarač torbice i na trenutak dotakla debeli zeleni novčanik, samo da oseti to stezanje oko srca.

- Svesni ste osećaja koji krađa izaziva u vama – reče Koz.
- Do te mere da ga se prisećate kad želite sebi da popravite raspoloženje. Ali razmišljate li ikada o tome kako se oseća osoba koja je pokradena?

Zabacila je glavu unazad kako bi ga pogledala. Naglašeno je to činila s vremena na vreme, samo zato da ga podseti da nije glupa – znala je da postoji ispravan odgovor na to pitanje. Ona i Koz bili su saradnici koji pišu priču sa unapred određenim krajem: ona će ozdraviti. Prestaće da krade i opet će početi da mari za stvari koje su joj nekada bile vodilja: muzika, mreža prijatelja koje je našla kad se doselila u Njujork, ciljevi koje je bila nažvrljala na veliki list jeftinog papira i lepila po zidovima prvih stanova u kojima je živela:

Pronaći bend kojem ću biti menadžer

Razumeti vesti

Učiti japanski

Vežbati harfu

- Ne razmišljam o ljudima – reče Saša.
 - Ali ne bi se moglo reći da vam nedostaje empatije – reče Koz
- Znamo to, po onome s vodoinstalaterom.

Uzdahnula je. Priču o vodoinstalateru ispričala mu je pre nekih mesec dana, a on je na svakoj terapiji otada pronašao način da to spomene. Vodoinstalater je bio stariji čovek koga je Sašin stanodavac poslao da proveri curenje vode u stanu ispod njenog. Pojavio joj se na vratima sa sedim paperjem na glavi i za tili čas bacio se na pod i zavukao pod kadu kao životinja koja naslepo pipa put nazad u svoju poznatu rupu. Prsti kojima je posezao prema ventilima iza kade bili su tako crni od prljavštine da su izgledali kao opušci cigara, a majica mu se od istezanja povukla nagore, otkrivajući meka bela leđa. Saša se okrenula, potresena starčevim poniženjem i pomalo anksiozna, jer joj se žurilo na posao gde je bila zaposlena na određeno vreme, ali vodoinstalater joj se obratio pitavši je koliko se često tušira i koliko dugo. „Nikad se ne tuširam kod kuće”, odsečno

mu je odgovorila: „Tuširam se u teretani.” Klimnuo je glavom, kao da nije primetio njenu neuljudnost, očigledno navikavši na takve stvari. Počela je da oseća trnce u nosu; zažmurila je i čvrsto pritisla obe slepoočnice.

Kada je otvorila oči, na podu pokraj svojih stopala ugledala je vodoinstalaterov pojas s alatom. Iz njega je virio divan šrafčiger s prozirnom narandžastom drškom koja se sjajila iz izlizane navlake kao lizalica, a svaki žleb na njoj bio je svetlucač i kao isklesan. Saša je osetila kako se u jednom zevu žudnje cela grči oko tog predmeta; morala je da se prihvati šrafčigera, da ga drži u ruci, samo minut. Savila se u kolenima i bešumno ga izvukla iz pojasa. Nije zazveckala nijedna narukvica; njene koščate ruke su se često grčile i tresle, ali u ovome je bila dobra – *kao rođena za to* – često bi pomislila u onim prvim vrtoglavim trenucima nakon što nešto ukrade. Čim joj je šrafčiger bio u ruci, osetila je trenutno olakšanje zbog toga što joj starac mekih leđa rovari ispod kade, a potom i nešto više od olakšanja: blaženu ravnodušnost, kao da joj je nepojmljiva i sama pomisao da bi nekoga takvo nešto moglo boleti.

– A šta je bilo nakon njegovog odlaska? – upitao ju je Koz kad mu je ispričala priču – Kako vam se tada činio šrafčiger?

Pauza. „Normalno”, odgovorila je.

– Zaista? Više nije bio poseban?

– Odvijač kao i svaki drugi.

Začula je kako se Koz promeškoltio iza nje i osetila je da se u prostoriji nešto događa: šrafčiger, koji je bila odložila na sto (uz koji je nedavno dodat još jedan) gde je čuvala ukradene stvari, koje je otad jedva i pogledala, kao da je visio u vazduhu Kozove ordinacije. Lebdeo je između njih kao simbol.

– A kako ste se osećali? – upita je Koz tiho – U vezi s tim da ste ga uzeli vodoinstalateru kojega vam je bilo žao?

Kako se osećala? Kako se osećala? Naravno, postojao je ispravan odgovor na to pitanje. Katkad je morala da se odupire porivu da jednostavno slaže i tako uskrati odgovor Kozu.

– Loše – reče – U redu? Osećala sam se loše. Dođavola, vaši računi za terapiju samo što me nisu doveli do prosjačkog štapa – očigledno shvatam kako ovo nije dobar način života.

Koz je više puta pokušao da poveže vodoinstalatera s njenim ocem, kome se izgubio svaki trag kad joj je bilo šest godina. Pazila je da mu ne da materijala za razmišljanje u tom smeru. „Ne sećam ga se”, rekla je Kozu. „Nemam šta da kažem.” Učinila je to da zaštiti i njega i sebe – pisali su priču o iskupljenju, o novim počecima i drugim prilikama. A u tom smeru ležala je samo tuga.

Saša i Aleks prelazili su preko predvorja hotela Lasimo, idući prema ulici. Čvrsto je stisnula torbicu na ramenu, tako da joj se topla oblina novčanika ugnjezdila pod pazuh. Dok su prolazili pored nekih uglastih propupelih grana kraj staklenih izlaznih vrata, put im je presekla žena idući u cikcak. „Čekajte”, rekla je. „Da niste možda videli... Očajna sam.”

Saša je osetila ubod užasa. Bila je to žena čiji je novčanik ukrala – odmah je to znala, iako osoba pred njom nije imala ništa zajedničko sa crnokosom vlasnicom novčanika koju je ona zamišljala. Ova žena je imala smeđe oči ranjivog pogleda i ravne cipele šiljastih vrhova koje su preglasno udarale po mramornom podu. U smeđoj kosi je imala mnogo sedih.

Saša je uhvatila Aleksa za ruku, pokušavajući da ga usmeri kroz vrata. Osetila je kako mu je srce na njen dodir iznenada brže zakucalo, ali nije pomakla ruku. „Jesmo li videli šta?”, upitao je.

„Neko mi je ukrao novčanik. Nemam ličnu kartu, a sutra ujutru moram na avion. Očajna sam!” Preklinjala ih je pogledom. Bila je to ona vrsta neskrivene potrebe koju Njujorčani brzo nauče da sakriju, pa je Saša ustuknula. Nikad joj ne bi palo na pamet da je žena mogla biti odnekud izvan grada.

– Jeste li pozvali policiju? – upita Aleks.

„Recepcionar je rekao da će on nazvati. Ali pitam se ipak – da mi nije možda negde ispao?” Bepomoćno se ogledala po mra-

mornom podu oko njih. Saša se malo opustila. Ta žena je bila jedna od onih koje ljudima idu na živce, premda nenamerno; pokreti su joj bili puni izvinjavanja dok je cupkala za Aleksom prema recepciji. Saša ih je sledila.

„Pomaže li neko ovoj osobi?“, čula je Aleksa kako pita. Recepcionar je bio mlad, tršave kose. „Pozvali smo policiju“, odgovorio je odbrambeno.

Aleks se okrenuo prema ženi. „Gde se to dogodilo?“

– U ženskom WC-u. Mislim.

– Ko je još bio tamo?

– Niko.

– Bio je prazan?

– Moguće je da je bila još jedna žena, ali nisam je videla.

Aleks se okrenuo prema Saši. „Ti si malopre bila u WC-u“, reče. „Jesi li ikoga videla?“

„Ne“, uspeła je da odgovori. U torbici je imala ksanaks, ali sad nije mogla da je otvori. Bojala se da će i iz ovako zatvorene torbice novčanik na neki način nekontrolisano izleteti na videlo i pokrenuti lavinu užasa: hapšenje, sramotu, siromaštvo, smrt.

Aleks se okrenuo prema recepcionaru. „Kako to da ja postavljam ta pitanja, a ne vi?“, upita. „U vašem hotelu su upravo pokrali nekoga. Zar nemate nekakvu službu osiguranja?“

Reči *pokrali* i *služba osiguranja* uspele su da probiju umirujuću pozadinsku zvučnu kulisu koja ne rominja samo u Lasimu, nego i u svim sličnim hotelima u Njujorku. Predvorjem se proširio blagi talas privučene pažnje.

– Pozvao sam službu osiguranja – rekao je recepcionar, nameštajući vrat – Opet ću ih nazvati.

Saša je brzo pogledala Aleksa. Bio je ljutit, a ta ga je ljutnja učinila markantnijim, onako kako to sat vremena besciljnog brbljanja (istina, većinom njenog) nije moglo da učini: sad je bilo jasno da je nov u Njujorku. Došao je iz neke manje sredine. Imao je potrebu da pokaže kako bi trebalo da se ljudi ponašaju jedni prema drugima.

Pojavila su se dvojica tipova iz osiguranja – u stvarnom životu su isti kao i na TV-u: krupni, nabijeni tipovi, čija je skrupulozna uljudnost na neki način povezana s njihovom spremnošću na razbijanje glava. Razdvojili su se i krenuli u pretraživanje bara. Saša je grozničavo poželela da je novčanik ostavila tamo, kao da je to bio poriv kojem se jedva otela.

„Proveriću WC”, rekla je Aleksu i prisilila se da lift zaobiđe sporim korakom. Ženski WC bio je prazan. Otvorila je torbicu, izvadila novčanik, iskopala bočicu sa ksanaksom i ubacila jednu tabletu među zube. Brže deluju ako ih sažvaćeš. Dok joj se u ustima širio jednak ukus, pogledom je pretraživala prostoriju, razmišljajući gde bi mogla da spusti novčanik. U pregradak? Ispod lavaboa? Donošenje odluke ju je paralizovalo. Morala je to da učini kako valja, ukoliko želi da se provuče bez posledica, a ako je to moguće, ako uspe... Osetila je mahnitu slutnju kako će nakon toga sigurno dati obećanje Kozu.

Vrata WC-a su se otvorila i ušla je ona žena. Njene izbezumljene oči su se u ogledalu susrele sa Sašinim: zelenim, suženim i jednako izbezumljenim. Nastala je pauza, tokom koje je Saša imala osećaj da je na suočavanju; žena je znala, sve vreme je znala. Saša joj pruži novčanik. Po zaprepašćenom izrazu na ženinom licu, shvatila je da je pogrešila.

– Žao mi je – rekla je brzo – Imam problem s tim.

Žena je otvorila novčanik. Topli talas njenog olakšanja, zato što je dobila nazad novčanik, preplavio je i Sašu, kao da su im se tela spojila. „Sve je unutra, kunem se”, rekla je. „Nisam ga čak ni otvorila. Imam taj problem, ali lečim se. Samo – molim vas, nemojte me odati. Držim se za slamku.”

Žena je podigla pogled, a njene tople smeđe oči pretraživale su Sašino lice. Šta je videla? Saša bi se rado okrenula i opet pogledala u ogledalo, kao da bi se u njemu napokon otkrilo nešto o njoj, nešto izgubljeno. Ali nije se okrenula. Ostala je mirno da stoji, puštajući ženu da je gleda. Sinulo joj je da je žena blizu njenih godina – njenih stvarnih godina. Verovatno je kod kuće čekaju deca.

– Dobro – rekla je žena, spustivši pogled – Ostaće među nama.
– Hvala vam – reče Saša – Hvala vam, hvala vam – Od olakšanja i prvih blagih talasa ksanaksa lagano joj se zavrtilo u glavi, pa se naslonila na zid. Naslućivala je da bi žena najradije pobjegla. A ona bi najradije skliznula na pod.

Začulo se kucanje po vratima i muški glas: „Jeste li uspele nešto da nađete?“

Saša i Aleks izašli su iz hotela na opustelu, vetrovitu Tribeku.

Lasimo je bila predložila iz navike; nalazio se blizu *Sow's Ear Records*-a, gde je dvanaest godina radila kao pomoćnica Benija Salazara. Ali sada je mrzela tu četvrt noću, posebno zbog toga što više nije bilo Svetskog trgovinskog centra čije su je blistave svetlosne magistrale nekada ispunjavale nadom. Bila je već umorna od Aleksa. Za samo dvadeset minuta prohujali su preko željene tačke značajne povezanosti, iznedrene iz zajedničkog iskustva, u manje privlačno stanje u stilu *predobro se poznajemo*. Aleks je nabio pletenu kapu na čelo. Imao je dugačke crne trepavice. „To je bilo čudno“, rekao je napokon.

– Aha – odgovorila je Saša nakon kratke pauze – Misliš, to što smo ga pronašli?

– Cela stvar. Ali da. – Okrenuo se prema njoj. – Je l' bio, ono, negde skriven od pogleda?

– Ležao je na podu. U čošku. Malo iza posude sa cvećem. –

Kad je izgovorila tu laž, osetila je sitne kapljice znoja po glavi omamljenoj lekom. Razmišljala je o tome da doda: *Zapravo, nije bilo cvetne posude*, ali uspela je da se suzdrži.

– Gotovo kao da je to namerno izvela – reče Aleks. – Da priuče pažnju ili tako nešto.

– Nije ostavila na mene utisak takve osobe.

– Nikad ne znaš. To je nešto što učim ovde u Njujorku: jebeno nemaš pojma kakvi su ljudi zapravo. Nisu samo dvolični nego, ono, mnogostruke ličnosti.

– Ona nije iz Njujorka – reče Saša, uzrujana činjenicom da on ni o čemu nije imao pojma, premda se i sama trudila da ga održi u tom neznanju – Žurilo joj se na avion. Sećaš se?

– Istina – odgovori Aleks. Zastao je i nakrivio glavu, posmatrajući je preko loše osvetljenog pločnika. – Ali znaš o čemu govorim? To o ljudima?

– Znam – rekla je oprezno – Ali čovek se s vremenom navikne.

– Najradije bih jednostavno otišao negde drugde.

Saši je trebao trenutak da shvati. „Ništa drugo ne postoji.”

Aleks se zatečeno okrenuo prema njoj. A zatim se široko nasmešio. Uzvratila mu je osmehom – ne onim **da-ne** osmehom, ali sličnim. „To je smešno”, rekao je.

Uzeli su taksi i popeli se četiri sprata do njenog stana u zgradi bez lifta na **Louer vest sajdu**. Tamo je živela već šest godina. Unutra su se osećale mirisne sveće, a tu je bio i kauč na razvlačenje s baršunastim prekrivačem i mnogo jastuka, stari TV u boji s vrlo dobrom slikom, kao i gomila suvenira s raznih putovanja poslagana po prozorskim daskama: bela morska školjka, par crvenih kockica, kutijica tigrove masti iz Kine – sad već toliko osušena da je imala teksturu gume, sićušno bonsai drvo koje je predano zalivala.

– Ma vidi ti to – reče Aleks – Imaš kadu u kuhinji! Čuo sam za takve stvari – hoću reći čitao sam o njima, ali nisam znao da toga još ima. Tuš je naknadno postavljen, je l’? Ovo je jedan od onih apartmana s kadom u kuhinji, je l’?

– Aha – reče Saša – Ali tuš je ionako gotovo nekorišćen. Tuširam se u teretani.

Kada je bila pokrivena daskom izrađenom po meri, a Saša je na njoj držala tanjire. Aleks je prešao dlanom po rubu kade, gledajući noge od livenog gvožđa sa završecima u obliku kandži. Saša je upalila sveće, iz kuhinjskog ormarića izvadila je bocu italijanske lozovače i napunila dve čašice.

– Jako mi se sviđa stan – reče Aleks – Odiše atmosferom starog Njujorka. Ono, znaš da takvih stvari još uvek ima, ali kako da ih čovek pronađe?

Saša se naslonila na kadu pored njega i otpila sićušan gutljaj lozovače. Bilo je slično ukusu ksanaksa. Pokušavala je da se seti šta piše na njegovom profilu – koliko godina Aleks ima. Dvadeset osam, činilo joj se, ali delovao je mlađe, možda dosta mlađe. Videla je svoj stan kroz njegove oči – malu lokalnu zanimljivost koja će gotovo odmah izbledeti u gomili pustolovina koje svi prožive kad tek dođu u Njujork. Trgla se na pomisao da će biti samo iskrica u nejasnim sećanjima koja će Aleks za godinu, dve pokušavati da složi u glavi: *Gde je ono bio onaj stan s katom u kuhinji? Kako se beše zvala ona devojka?*

Odmakao se od kade kako bi istražio ostatak stana. S jedne strane kuhinje bila je Sašina spavaća soba. S druge strane, s pogledom na ulicu, nalazila se dnevna soba/radna soba/kancelarija, u kojoj su bile dve tapacirane stolice i sto, koji je Saša rezervisala za projekte nevezane za njen posao – reklame za bendove u koje je verovala, kao i kratke recenzije za *Vajb* i *Spin* – premda je njihov broj u poslednjih nekoliko godina drastično opao. Zapravo, ceo se stan, koji je pre šest godina izgledao kao usputna stanica do nekog boljeg mesta, na kraju stisnuo oko nje, skupljajući masu i težinu, sve dok Saša nije počela istovremeno da oseća učaurenost u ovom stanu, ali i sreću što ga uopšte ima – kao da ne samo da nije mogla da se seli negde drugde, nego nije ni htela.

Aleks se nagnuo napred kako bi mogao bolje da razgleda njenu sićušnu zbirku na prozorskim daskama. Zastao je kod fotografije Roba, Sašinog prijatelja koji se utopio za vreme studija, ali nije komentarisao. Nije zapazio stočiće na kojima je Saša držala gomilu ukradenih stvari: hemijske olovke, dvogled, ključeve, dečji šal što ga je jednostavno podigla s tla i nije ga vratila devojčici kojoj je bio pao s ramena dok je, držeći mamu za ruku, izlazila iz Starbaksa. U to vreme već je bila na terapiji kod Koza, pa je prebivala po glavi litaniju izvinjenja dok joj je u mislima odzvanjalo: *Zima je ionako već gotovo pri kraju, deca tako brzo rastu, a ionako mrze šalove, prekasno je, već su izašle napolje, sramota me je da*

ga vratim, lako se moglo dogoditi da nisam ni videla kad je pao, zapravo i nisam, sad sam ga tek primetila: Gle, šal! Dečji, žarko žut šal s ružičastim prugama - baš šteta, pitam se čiji li je? Pa, samo ću ga podići i malo držati... Kod kuće ga je ručno oprala i uredno ga složila. Bio joj je jedna od najdražih stvari.

– Šta je sve ovo? – upita Aleks.

Otkrio je stočice i sad je zurio u gomilu stvari na njima. Izgledalo je kao rad jazavca minijaturiste: hrpica stvari bez ikakvog zajedničkog imenioca, ali ipak je bilo jasno da nisu nasumično postavljene. Saši se činilo da se zamalo zatresla pod težinom neugodnih situacija, izvlačenja za dlaku, malih pobeda i trenutaka čistog ushićenja. Ta je gomilica bila sažetak njenog života. Prišla je Aleksu privučena njegovom pogledom koji je upijao sve oko sebe.

– I kako ste se osećali stojeći s Aleksom ispred svih tih ukradenih stvari? – upita Koz.

Saša je okrenula lice ka plavom kauču, jer su joj se obrazi zažarili, a mrzela je to. Nije htela da mu objašnjava mešavinu osećaja koji su je obuzeli dok je stajala tamo s Aleksom: ponos na sve te predmete, i razneženost – samo dodatno pojačanu sramom zbog toga kako je do njih došla. Za to je bila rizikovala sve, a ovo je bio rezultat: sirovo, izobličeno jezgro njenog života. Dok je posmatrala kako Alekov pogled klizi preko gomile predmeta, nešto se u njoj pokrenulo. Obgrlila ga je s leđa, a on se okrenuo, iznenađen, ali voljan. Poljubila ga je u usta, a zatim mu otkopčala dugme na pantalonama i stresla svoje čizme s nogu. Aleks je pokušao da je povede prema drugoj sobi, gde bi mogli da legnu na rasklopivi kauč, ali Saša se spustila na kolena pokraj stočića i povukla ga dole; persijski tepih joj je bockao leđa, ulično svetlo je padalo kroz prozor na njegovo lice, požudno i puno nade, na njegova gola bela bedra. Posle su još dugo ležali na tepihu. Sveće su već počele da trepere i pucketaju. Na prozoru pokraj njene glave videla se bodljikava silueta bonsajja. Sve uzbuđenje je isteklo iz nje, ostavivši za sobom strašnu tugu, prazninu koja se činila

gotovo kao da ju je neko nasilno izdubio. Teturavo se oslonila na noge, nadajući se da će Aleks brzo otići. On je na sebi još uvek imao košulju.

– Znaš šta bih sad najradije? – rekao je ustajući – Okupao bih se u toj kadi.

„Možeš”, rekla je tupo. „Radi. Danas je baš bio vodoinstalater.” Navukla je farmerke i klonula u fotelju. Aleks je otišao do kade, pažljivo pomerio tanjire s drvenog poklopca i podigao ga. Voda je šiknula iz slavine. Njena silina je ponovo iznenadila Sašu, iako se i sama već nekoliko puta kupala u toj kadi.

Na podu pored njenih nogu ležale su zgužvane Aleksove crne pantalone. Četvrtasti novčanik izlazio mu je somot na zadnjem džepu, kao da ih je nosio često i uvek s novčanikom na istom mestu. Pogledala je prema njemu. Iz kade se dizala para, a on je umočio ruku da proveri kakva je voda. Zatim se vratio do gomile predmeta i nagnuo se bliže, kao da traži nešto određeno. Posmatrala ga je, nadajući se drhtaju uzbuđenja kakvo je osetila malopre, ali iščezlo je.

„Smem da ubacim malo ovoga?” U ruci je držao paketić soli za kupanje, koji je Saša ukrala svojoj najboljoj prijateljici Lizi pre nekoliko godina, dok su još uvek razgovarale. Pakovanje u kom je bila so nalazilo se duboko u sredini gomilice, koja se sad malo urušila zbog njegovog vađenja. Kako ga je Aleks uopšte spazio?

Oklevala je. S Kozom je bila nadugačko razgovarala o svojim razlozima zašto ukradene predmete drži odvojene od ostatka života: zato što bi, da ih koristi, to upućivalo na pohlepu ili krađu iz interesa; zato što ovako netaknuti ostavljaju otvorenu mogućnost da ih jednoga dana možda vrati; zato što slaganjem na gomilu sprečava da iz njih isteče sva moć.

„Valjda”, odgovorila je. „Valjda smeš.” Bila je svesna da je napravila pomak u priči koju Koz i ona pišu, da je napravila simboličan korak. Ali da li je to korak prema srećnom kraju ili upravo obrnuto?

Osetila je Aleksovu ruku na potiljku, pomilovao ju je po kosi.

- Voliš li vruću vodu? – upitao je – Ili srednje vruću?
- Vruću – rekla je – Baš, baš vruću.
- I ja.

Vratio se do kade i počeo da petlja sa slavinom, a zatim je nasuo malo soli i cela se prostorija odmah ispunila zaparenim biljnim mirisom koji joj je bio užasno poznat: miris Lizinog kupatila, iz vremena kad se tamo tuširala posle zajedničkog trčanja po Central parku.

- Gde su ti peškiri? – doviknuo je Aleks.

Držala ih je složene u korpi in kupatilu. Aleks je otišao po njih, a vrata zatvorio za sobom. Čula je kad je počeo da mokri. Kleknula je na pod, izvukla mu novčanik iz pantalona i otvorila ga, srce joj je naglo zalupalo. Brzo je pregledala sadržaj: kreditna kartica, identifikacija s posla, karta za teretanu. U pretincu sa strane izbledela fotografija dvojice dečaka i devojčice s aparatićem za zube na plaži, čkilje u fotoaparatu. Sportisti u žutim dresovima, glave tako male da nije mogla da razabere pripada li koja od njih Aleksu. Odnekud između tih iskrzanih fotografija u krilo joj ispade komadić papira iz neke beležnice. Izgledao je staro, rubovi su bili poderani, a blede plave crte gotovo su potpuno izbledele od trljanja. Raširila ga je. Na njemu je tupom olovkom bilo napisano: VERUJEM U TEBE.

Sledila se, zureći u te reči. Kao da su je te reči zapahnule s bednog komadića papira. Isprva joj je bilo neprijatno zbog Aleksa, koji je čuvao tu poluraspadnutu pohvalu u poluraspadnutom novčaniku, a zatim se postidela same sebe što je to uopšte videla. Negde u dnu uma postala je svesna zvuka otvaranja slavine iznad lavaboa i potrebe da požuri. Brzo, mehanički, složila je stvari nazad u novčanik, zadržavši papirić u ruci. Samo ću ga nakratko zadržati, rekla je sebi, gurnuvši novčanik nazad u Aleksov džep. Vratću mu ga posle; verovatno se i ne seća da je tamo; zapravo ću mu učiniti uslugu ako ga uzmem pre nego što ga neko nađe. Reći ću: *Hej, našla sam ovo na tepihu, je li tvoje?* A on će reći: *To? Nikad to pre nisam video - sigurno je nešto tvoje, Saša.* A možda

i jeste tako. Možda mi je to neko dao pre mnogo godina, pa sam zaboravila.

– I jeste li? Vratili u novčanik? – upitao je Koz.

– Nisam imala prilike. Izašao je iz kupatila.

– A posle? Nakon kupanja? Ili kad ste ga sledeći put videli?

– Nakon što se okupao, navukao je pantalone i otišao. Otad se nismo čuli.

Usledila je tišina, tokom koje je Saša bila napeto svesna da Koz sedi iza nje i čeka. Tako je silno htela da mu ugodu, da kaže nešto u stilu *Bila je to tačka preokreta*, sad je sve drukčije; ili: *Nazvala sam Lizi, napokon smo se pomirile*; ili: *Opet sviram harfu*; ili jednostavno *Menjam se, menjam se, menjam se, promenila sam se*. Iskupljenje, preobražaj – bože, kako je to priželjkivala! Svakoga dana, svakog minuta. Nije li sa svima tako?

– Molim vas – rekla je Kozu – ne pitajte me kako se osećam.

– Dobro – rekao je tiho.

Sedeli su u tišini, najdužoj koja je ikad vladala među njima. Saša je gledala u prozor koji je kiša stalno ispirala, mrljajući svetla u tami što se spuštala. Ležala je napetog tela pribijajući se uz kauč, koji je predstavljao njenu teritoriju u toj prostoriji, pogled joj je bio na prozoru i zidovima, čuo se jedva čujan šum i dugi minuti Kozovog vremena: jedan, pa još jedan, pa još jedan.